

FÓRUM

A Magyar Rovartani Társaság legutóbbi, szeptemberi előadó ülésén Dr. Papp Jenő azt próbálta értelmezni előadásában, hogy kit tekinthetünk amatőr, és kit tekinthetünk hivatásos rovarásznak. Az előadás kiegészítéseként elhangzott, hogy a kissé kicsinyülő amatőr jelzést célszerűbb nem hivatásos rovarász jelzővel felváltani. Ezzel messzemenően egyet tudok érteni főként azért, mert egy bizonyos szint után a hivatásos és a nem hivatásos rovarász tevékenysége összemozdít. Ha végigtekintünk az ország egy-egy nagy közgyűjteményén, azok anyagának jó része nem hivatásos kutatók, hanem jó szándékú amatőrök gyűjteményeiből vagy ajándékaiból tevődik össze. Gondoljunk csak arra, hogy a mai nem hivatásos rovarászok egy része, rajta kívül álló okok miatt, nem kerülhetett be a hivatásosok közé, mert pl. el volt zárva előle a felsőfokú szakirányú képzés. Más részének pedig megélhetési gondjai miatt kellett egyéb szakmákban tevékenykedni. Mégis, hogy kedvenc témáikkal (rovarkalakkal) foglalkozhassanak, pénzüket, idejüket nem kímélve, gyakran környezetükkel háborúskodva, évtizedekig kitartóan művelték a rovartan különböző ágait.

Az évtizedes munka a nem hivatásos rovarász számára is meghozza nemcsak a hazai, hanem a nemzetközi szakemberek elismerését és megbecsülését. Ennek egyik jele, hogy a nem hivatásos rovarász nevét újonnan leírt rovarfajok viselik. Példának említhetném volt titkárunkat, aki hat évig volt az MRT vezetőségének oszlopos tagja, foglalkozására nézve nyomdász, ezen kívül az ormányos-alkatú bogarak kiváló ismerője. Ő maga is több, tudományra nézve új ormányos bogarat írt le, de róla is elneveztek az európai ormányosbogár kutatók eddig négy ormányos fajt. A hazai kollegák is megtisztelték egy-egy bogár, darázs és lepke faj elnevezésével. És ez az a határ, amikor nem hivatásos és a hivatásos rovarászok tevékenysége már összemozdít, és aminek a hasznát az egyetemes tudomány látja. (R1)

Dr. Merkl Ottó, MTM

A védett fajlistát bíráló bizottság tagjának

*Alulírott a MRT Választmányának tagja egyedül maradtam azon véleményemmel, hogy a rovarok fajvédelmét nem mérlegelni, bírálgatni, hanem eltörölni szükséges. Az „ugyan ki figyel erre” mentalitás jelen társadalmunk jellemzője, mert valóban senki sem tartja be a magyar törvényeket. De mi lesz ha ez a hozzáállás megváltozik? Egy át nem gondolt lista a törvényhez csatolva gátja lesz majd a jelen és a következő generációk faunakutató programjainak, továbbá a múzeumi gyűjtemények fejlesztésének, amatőr gyűjteményének létrehozásának. Ugyan ki meri majd begyűjteni az *Aparopion costatum* fajt 10 ezer Ft bírsággal fenyegetetten. Pedig e fajból egyetlen magyar példány sincs a MTM bogárgyűjteményében. A faj hazai megjelenése publikálatlan. Mint az ormányosbogarak egyetlen magyar specialistája kérem e faj törlését a védett fajok tervezett listájából.*

s.k., Podlussány Attila, Budapest, 2000.IX.15.

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója, megjelenik negyedévente.

Felelős kiadó a Magyar Rovartani Társaság elnöke, szerkesztik: Bálint Zsolt (BZs), Rozner István (RI) és Szöcs Gábor (SzG)

Szerkesztőség: Bálint Zsolt, Magyar Természettudományi Múzeum, Állattár, 1088, Budapest, Baross utca 13. Telefon: 267-7100

drótposta: balint@zool.nhmus.hu

Rovarász Híradó

28. szám, 2000. október

Védett rovarok – védtelen rovarászok?

A természet védelméről rendelkező 1996. évi LIII. törvény többek között azt is előírja, hogy a természeti értékek körét időszakonként felül kell vizsgálni, és aktualizálni kell. Ennek értelmében rendelettervezet készült a védett állat- és növényfajokról, amely egyes fajok védetté vagy fokozottan védetté nyilvánítását, más fajok törlését, illetve az eszmei értékek változtatását foglalja magába. Ezt a tervezetet számos intézménynek és szervezetnek elküldték véleményezésre, így a Magyar Rovartani Társaságnak is. Tagjaink közül számosan megismerhették az új listát, és – amint az várható volt – nagy vita kerekedett, pontosabban: az évek óta folyó vita új lendületet kapott. A jelen lista bogarászati részének átdolgozásában Szél Győző kollégámmal együtt volt némi részem, no meg gyakorló bogarász is vagyok. Legalább néhány elemében mindkét fél álláspontját (szándékait, vágyálmait) ismerem tehát, ezért engedtessek meg közzétennem az alábbi néhány gondolatot, és hadd válaszoljak néhány gyakorta felmerülő kérdésre – a teljességnek és az összeszedettségnek még a látszatát is kerülve.

Mindössze néhány napot kaptunk a lista átdolgozására. Kérdésemre, hogy mégis milyen szempontok szerint változtassunk, és mennyit, az alábbi választ kaptam. 1) A törölt vagy újonnan felvett fajok száma ne haladja meg a teljes fajszám 10–15 százalékát, mivel ennél több már túl erős kritikája lenne a korábbi listát összeállító személyek munkájának. (Ezt megértem; végülis komolytalanná válna egy ilyen fajjegyzék, ha néhány évenként tömeges változtatásokat eszközölnének rajta.) 2) Élvezzenek előnyt azok a fajok, amelyek szerepelnek a Vörös Könyvben, illetve nemzetközi természetvédelmi dokumentumokban, de nálunk még nem védettek. (Ez is logikus, ám az ilyen fajok mennyisége ki is meríti a 10–15 százalékot.)

A tervezett lista tehát elkészült, bárki olvashatja. A bogarászati rész alapján véve tükrözi azokat a javaslatokat, amelyeket Szél Győzővel együtt benyújtottunk, bár a tervezet számos pontjának „szerzősége” előttünk ismeretlen, és néhány elírás vagy helytelen névhasználat korrekcióra szorul. A védett fajok közül törlésre javasoltuk – indokolással együtt – a kis szarvasbogarat (*Dorcus parallelipedus*), a holdszarvú ganéjtúrót (*Copris lunaris*), a szalmacincért (*Calamobius filum*) és a

börfutrinkát (*Carabus coriaceus*). Közülük az első három védettsége valóban megszűnt, a börfutrinkáé azonban maradt (törlését már az Állattár vezetője elvetette). Mindenki vérmérséklete szerint bővíthetné vagy még kivehetné fajokat a listából, de ennek a jelen ketretek között semmi értelme nem lenne. A védett rovarok száma ugyanis töredéke a hazai rovarok teljes fajszerének. A madarak esetében a kiindulási pont az volt, hogy tegyük fel, minden madár védett, aztán húzzunk ki közülük néhány nyilvánvalóan tömeges fajt. A gerincteleneknél fordított a helyzet: az irratlanul sok nem védett faj közül kellett kicsemegezni igen korlátos számú védendőt. Mivel tetemes mennyiségű ritka, veszélyeztetett, peremhelyzetű, speciális igényű, szűk elterjedésű stb. faj ma ad még a nem védettek között, soha nem fog véget érni a „miért nem védett az XXX, vagy az XXY, nem is beszélve az XYY-ról, mikor az YYY meg védett” tartalmú hozzászólások sora.

Minden tisztelettel megérdemlő amatőr rovarászaink egy része úgy érzi: a rovarok védelme az ő személyes tönkretételük érdekében történik. Nem látok bele a természetvédelmi jogszabályokat alkotók fejébe, de az az érzésem, hogy nem ez vezérelte őket. Szomorúan hangzik, de szerintem az amatőr rovarászok eszközbe sem jutottak. Terepre is gyakran járó gyűjtőként egyszerűen nem érzékelem azt az üldözöttséget a Hivatal részéről, amelyet mások érezni vélnek. A védett listák ugyanis nem a jó szándékú rovarászok sarokba szorítására valók. Másrészt a védett területeken történő, és védett rovarok (alacsony számú) egyedeinek begyűjtésére irányuló tevékenységre elég könnyű engedélyt kapni, sokkal könnyebb, mint gerincesekre (forrás: a Természetvédelmi Hivatal munkatársainak szóbeli közlése). Csak éppen fel kell adni azt a büszke álláspontot, hogy „*eddig azt fogtam, amit akartam, most milyen alapon korlátoznak engem?*” Olyan alapon, hogy a világ változik. Századokkal ezelőtt a nő (az asszonyi állat) adás-vétel tárgya volt, ma már ez az emberi jogokba ütközik, és épeszű ember nem kérdőjelezi meg. Alapjában véve a növény- és állatfajok törvényes védelmével sem más a helyzet. Idő kérdése, hogy megszokjuk.

„*Nem a fajokat, hanem az élőhelyeket kell védeni!*” Az élőhelyek védelme valóban nagyon fontos, de ez nem pótolja a fajszintű védelmet, hanem inkább igényli azt. Az élőhelyeket (illetve egy-egy területet) pontosan akkor könnyebb védetté nyilvánítani, ha a védelmi javaslat jó sok védett fajt sorol fel. Előfordulhat, hogy egy-egy terület rovarfaj szempontból nagyon értékes, de a gerinces faunája nem számottevő (például ilyen a Főti Somlyó). Ha nem léteznének védett rovarok, ugyan milyen érvekkel lehetne a védettséget javasolni?

„*Miért pont a szép, színes, nagy rovarokat védik, éppen azokat, amelyeket a rovarászok is szeretnek? Az apró állatok védelme talán nem fontos?*” Dehogynem, és az élőhelyek védelme ezt biztosítja. Ha rajtam múlna, rengeteg rovar, akár egész családok összes fajtát védetté nyilvánítanám. (Született például olyan javaslat is, hogy legyen védett minden nappali lepke.) Ha azonban ez nem lehetséges, akkor pontosan azokat érdemes védetté nyilvánítani, amelyek ritkaságukon stb. kívül feltűnőek, látványosak, jól felismerhetőek. Ugyanis a mindig szűkre szabott idő miatt éppen ezek a fajok alkalmasak egy terület értékének gyors felmérésére. Hogy a rovarászok (én magam is) pont ezekre a fajokra „gerjednek”, az érthető, ám ettől még lehet védeni őket.

„*De hiszen egyetlen rovar sem lehet gyűjtéssel kiirtani!*” Azért nem tenném a tűzbe a kezem e kijelentés igazságáért. Igaz, hogy a legtöbb rovar hamar betelepül a neki alkalmas élőhelyekre, és valóban nehéz annyi egyedeket fogni, amely érzékelhető változást okozna a

hazai fénycsapda hálózat adatainak jövőbeli hasznosítására. A tárgyalt anyagot nagy irodalomjegyzék egészíti ki. A könyv beszerezhető a kiadónál. (RI)

Rudolf Bährmann: Gerinctelen állatok határozója. Mezőgazda Kiadó, 2000

A magyar ismeretterjesztő irodalomban eddig még nem találkoztunk képes határozókulcsokkal. A könyv ilyen kulcsokat tartalmaz a gerinctelen fauna megismeréséhez. Az általános áttekintés után az örvényférgektől (Turbellaria) a kétszárnyú rovarokig (Diptera) található a családokig, a főbb génszokig és az ismertebb fajokig lebontott, és a jellemző tulajdonságok képi megjelenítésére alapozott határozókulcsok. Az egyes taxonok magyar és latin elnevezései is megtalálhatók a könyvben. Összességében mintegy 2000 faj kerül bemutatásra. A könyv beszerezhető a budapesti Mezőgazdasági Könyvesboltban. (RI)

Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 2. kötet, Természetudományi Tanulmányok, Szeged, 1999

Az évkönyv 133 oldalon foglalkozik a Maros-völgyében folytatott rovarfaj felmérésekkel, ezen belül főként a cincér-faunával (Cerambycidae). A cikk tartalmazza a fajok jegyzékét, área-analitikus állatföldrajzi besorolásukat és elterjedésüket a vizsgált területen. Megtaláljuk benne az egyes fajok ökológiai jellemzőit, az előforduló védett cincér és más rovarfajokat, valamint a területen előkerült, a magyar faunára nézve új cincérfajokat is. A kötetet Dr. Gaskó Béla írta és szerkesztette. (RI)

Atlas fotográfico de los Cerambycoides ibero-baleares.

2000. év karácsonyára jelenik meg 285 oldalon az Ibériai-félsziget és a Baleári-szigetek cincereit bemutató monográfia. A kötetben 24 oldal bevezető, taxonómiai és alfabetikus index található, majd ezt követi 261 színes oldal, több mint 650 cincér-fotó, 261 elterjedési térkép, tápnövény és az imágók előfordulási idejét bemutató grafika. A kitűnő és szép monográfia ára: 17 500 Pts (= 105,18 Euro). Megrendelhető: Entomopraxis S.C.P. Apartado 36164. 08080 Barcelona.

e-mail: entomopraxis@entomopraxis.com
http://www.entomopraxis.com (RI)

Ian J. Kitching and Jean-Marie Cadiou: Hawkmoths of the World. An annotated and illustrated revisionary checklist (Lepidoptera: Sphingidae). The Natural History Museum, 2000

Bernard d'Abrera klasszikus *Sphingidae Mundi*ja után ez egy újabb olyan kötet, ami a világ összes szenderfélével foglalkozik. De míg a *Sphingidae Mundi* gyakorlatilag a British Museum (Natural History) [=BM(NH)] gyűjteményének közkinccsége (félrehatározásaival együtt), addig Kitching és Cadiou munkája a legújabb kutatások fényébe helyezi a szenderféléket és ez alapján rendszerezi őket. Természetesen a tudományos eredmények oroszlanra a BM(NH) anyagaira támaszkodik, amit remekül kiegészít a Cadiou magángyűjtemény, a jelenleg a legteljesebb és legnagyobb privát kézben levő szenderkollektív. A könyv ismerettségére részletesen a *Folia entomologica hungarica* oldalain térek majd ki. Addig is dióhéjban: a *Sphingidae Mundi* és a *Hawkmoths of the World* birtokában elmondhatjuk, hogy a szenderfélék talán jelenleg a legjobban ismert lepkecsalád mind taxonómiai, mind rendszertani, mind pedig a fajok életmódja ismeretének szempontjából. (BZs)

Abafi-Aigner Lajos: Magyarország lepkéi. Műszaki könyvkiadó, reprint kiadás, 2000

Az „Abafi” váru-várt reprint kiadása a könyvhétre látott napvilágot. Igényes és szép kiállításban, rövid utószóval három általam eszközölt kiegészítéssel: 1) a régi és a jelenleg használatos nevek szinonimlistája, 2) a mai Magyarországon előforduló nagylepkek rendszertani jegyzéke és 3) kiegészítő irodalom. Rengeteg munkát fektettem a kiegészítésekbe, különösen a szinonima-listába. Sajnos, a kiadó nem vitte be a korrekúrában kijavított hibákat, sietett a könyvhétre való megjelenés miatt. Ezért a szinonima-lista hibákkal együtt került be a kötetbe. Remélem, a következő kiadás – ha lesz ilyen, már a kijavított változatot hozza. Addig is megpróbálom a kiadótól kicsikarni, hogy nyomtasssa ki a kiegészítéseket önálló füzetként. Aki ilyenre igényt tart, jelezze nekem a szerkesztőség címén. (BZs)

a jövő évben is kéri a rovarkiállítás megrendezését Vászolyban.

Retezár Imre, Budapest

Megnyílt a lepkekert a fővárosi Állat- és Növénykertben

„Az ország első átjárható pillangó bemutatója a korábbi bundermajom-kifutó helyén létesült. A terület árnyékoló hálóval borították be, s oda kerültek a pálmaház növényei, valamint egyes kisebb madarak is. A babszékrenyben a lepkék kifejlődésének folyamatát is nyomon követhetik a látogatók.”

MTI, Budapesti Újság, 2000. VI. 7.

VEGYES HÍREK

XVII. SIEEC

A Közép-európai Entomofaunisztikai Nemzetközi Társaság legközelebbi konferenciáját a szlovéniai Radenci-ben rendezi 2001. V. 20 - V. 26. között. A konferencián a következő témák kerülnek megvitatásra: 1. Rendszertan, faunisztika és biogeográfia; 2. Endemizmusk Közép-Európában; 3. Természet- és fajvédelem; 4. Biológia és magatartás; 5. Ökológia és fiziológia; 6. Szabad témák. Az előadások időtartama 15 perc + 5 perc vita. Poszterek elhelyezhetők. Szállások félpanzióval szállodában (1 vagy 2 ágyas szobában) 88 és 113 DM között, privátszálláson reggelivel 25 és 35 DM között, campingben 15 DM éjszakánként. Részletesebb tájékoztatás és jelentkezési lap a Magyar Rovartani Társaság vezetőségénél kapható. (RI)

Lepkegyűjteményi és egyéb lepkehírek

A nyári évad változásokat hozott a Magyar Természettudományi Múzeum Lepkegyűjteményében. A megürült csigagyűjtemény helyét megkapva a lepkészek dél felé terjeszkedhettek. A nagy gyűjteményi helyiséget kettéválasztva Peregovits László saját munkaszobát kapott, a másik szobarész pedig a preparátoroké lett. A régi preparátor szobában kapott elhelyezést a különnyomat-gyűjtemény, és egyben a vendégkutató-szobává is vált, ahova dr. Varga Zoltán professzor rögtön be is fészkelte magát tíz hónapra. A molygyűjtemény is gyarapodott nemcsak szekrényekkel és fiókokkal, hanem egy új múzeológussal Kun András, volt gyakornok személyében, aki Gozmány Laci bácsi mellett és az ő utódjaként őrzi a nemzet molylepkéit a múzeum-bogaraktól. Bálint Zsolt három hónapra eltávozott

a londoni BM(NH)-be, ahol szeretett dél-amerikai lepkéboglárait kutatta, s mihelyst hazatért, egy brazil vendég is érkezett hozzá Alfred Moser személyében, akitől több mint 500 brazil és perui lycenidát kapott ajándékba a múzeum. Közben a gyűjtemény vezetője, Ronkay László, akadémiai csereprogram keretében három hónapra Tajvanra utazott, hogy az ottaniaknak segítsen fölállítani a nemzeti lepkégyűjteményt. Szeptember végén pedig Peregovits László és legyész Papp László tagtársunk utazott ki hozzá, hogy ne gyötörje annyira a honvágy és annak tudata, hogy lemarad az őszi gammalepke-vándorlásról. A nyáron azért folyt idehaza is a lepkészség. Kassai Ferenc, gyakornok, teljes erőbedobással tanulmányozta a hangyaboglárokat (*Maculinea*), ami miatt teljesen behagyásodott. A tervezett harangvölgyi csikoseboglár (*P. damon*) állományfelmérés nem valósulhatott meg, mert az egyszám alig volt az észlelési küszöb felett. A Szigetköz „monitoringolás” folytatódott, sőt érkeznek a hansági fénycsapda anyagok is. De a legszebb hír: Egy szép szeptembervégi koradélutánon beállított hozzánk Bölskéről egy mobilos öltönyös úr, kezében egy dobozzal. Már az ajtóból tudtuk, mit hozott: szép, kövérre hizott sötétzöld halálfő-boszorka (= halálfejes szender) hernyó szaladgált rémülten föld után kutatva a pusztaskatulyában. Az úr nem volt hajlandó lemondani a védett faj birtoklásáról. Sajnos, a gyűjtemény dolgozói megdöbbenésükben elfelejtettek jegyzőkönyvet felvenni, és nem is értesítették a hatóságokat. (BZs)

SZAKIRODALMI FIGYELŐ

Nowinsky László: Fénycsapdázás. Savaria University Press, 2000

Minden rovarász számára érdekes lehet ez a munka, amely felöleli a fénycsapdázással kapcsolatos tudnivalókat. Minden egyéb kommentár helyett álljon itt a könyv fejezeteinek címeiből egy kis ízelet: 1. A fénycsapdázás kezdetei és jelenlegi helyzete; 2. Rovarok tájékozódása a fény alapján: Fontosabb elméletek; 3. A fénycsapda, mint gyűjtőeszköz; 4. A fénycsapdás gyűjtési adatok hasznosítása (faunisztika, állatföldrajz, taxonómia, cönológia, etológia stb.); 5. A fénycsapdás gyűjtési adatok feldolgozási módszerei; 6. A fénycsapda határfoka; 7. A fénycsapda határfokát módosító tényezők; 8. Kísérlet az abiotikus tényezők együttes módosító hatásának megállapítására; 9. Javaslat a

populáció nagyságában, hiszen a rovarfajok jó része a sokaság erejében bízik, és éppen ezért lehet sikeres. De nem mindegyik. Bizony, a rovarok között is vannak K-stratégisták, amelyek speciális igényeik, hosszú egyedfejlődéstük, kis mozgékonyaságuk miatt igen nehezen kolonizálják az új élőhelyeket. Márpedig pl. a korhadat fában élő fajoknál nem csupán az egyedek elvonása okozhat jövátéhetetlen kárt (akár lokális kihalást), hanem az élőhelyük szétdőlése is – még ha jószándékú rovarász teszi is azt.

A rovarok fajszintű védelmét nehezményezők gyakran hoznak riasztó példákat az erdőirtásra, a vízszennyezésre, vagy az élőhelyek hasonlóan drasztikus tönkretételére. *„Miért piszkálnak minket a védettséggel, amikor az erdészek kivágják az öreg erdőket?”* Túl azon, hogy a "bíró kérem, más is lop" kezdetű érvelést kevésbé fogadják el a tárgyalóteremben, be kellene végre látni: a védett fajok léte pontosan a jelentős értékű élőhelyek megvédését szolgálja, mégpedig minél több védett faj lett kijelölve, annál jobban. Az eszmei értékek is nagy a jelentősége: akarjuk, nem akarjuk, korunkban az az érték, ami pénzben kifejezhető. Ha egy terület használata feletti vitában az egyik fél konkrét pénzüsszegekkel operáló gazdasági számításokkal érvel, egyszerűen agyagba döngöli az "értékes a pontomediterrán erdei nyehőce jelentős állománya" stílusú másik felet (és még az istenadta nép is neki ad majd igazat). Fajszám szorozva egyszámmal, szorozva eszmei értékkel, az annyi, mint másfélmilliárd forint: na, ezt mindenki meg fogja érteni (forrás: személyes tapasztalat).

„Na nehogy már az erdészek vagy az útépítők tekintettel lennének a védett rovarokra!” Belátom, sok rovarász kevés példát látott arra, hogy a védett rovarok miatt egy-egy erdőt ne vágtak volna ki. A rovarok védelme azonban éppen olyan formában nyilvánulhat meg, hogy az erdőhasználat a tarvágyások felől a kíméletesebb kitermelési módok felé tolódjon el. Ha nem most, akkor majd a jövőben (a folyamat lassú is lehet), de ha nincsenek védett rovarok (is), akkor ennek semmi esélye nem lesz. Nem árt ismét hangsúlyozni: Magyarországon gyakorlatilag nincsenek érintetlen erdők, ezért a ma is fellelhető rovarok az így-úgy kezelt erdőkben élnek, ezekhez – mondhatni – hozzászoktak. Ráadásul a rovarász is szereti a tölgyfaparkettát meg a keményfa bútort, márpedig azt a fát valahonnan ki kell vágni... Az sem ritka eset, hogy a bogarász kesereg az erdőirtás láttán, de cincért, díszbogarat és sok egyebet fogni az erdei farakásokhoz meg, mert ott biztosan talál zsákmányt.

„A múzeumi emberek azért nyomtadják a rovarok védelmét, mert pénzt kapnak érte!” Rágalom, amelynek nem is értem, mi lehet az alapja. A rovarok védelmét nem a múzeumi emberek „nyomtadják”, hanem olyan nemzetközi egyezmények, amelyeket Magyarország is aláírt. Viszont őket is – és még sokan másokat – felkérjük javaslatételre, vagy szakértői anyagok elkészítésére. (Lehet, hogy értenek hozzá.)

„Csinalják a védett listákat, aztán őket bízzák meg jól fizető állapottfelmérésekkel!” Ez a kijelentés valóban elhangzott, csak nem értem, mi az összefüggés a két félmondat között. Állapottfelmérést ma rengetegen készítenek. Ezen a téren működik a piacgazdaság; szabad a pálya, győzzön a jobb. Ha egy amatőr rovarász részt vesz egy ilyen munkában, azonnal belátja, hogy egy terület védett fajaira igen nagy hangsúly esik a szakértői jelentésben. Ekör gazdagon merít majd abból a listából, amelyet mások „nyomattak”.

„A múzeológusnak könnyű, ott gyűjt, ahol akar!” Nem. A múzeológus ugyanúgy kér, aztán kap (vagy nem kap) engedélyt a gyűjtésre, mint más.

„A rovarászok tevékenysége szintisza tudomány, miért bántják őket?” Nos, az amatőr rovarászok hozzájárulása a honi faunisztikához, a fajok életmódjának ismeretéhez és a rovartan más területeihez olyannyira jelentős, hogy a jelen helyen semmi szükség ennek bizonygatására. Munkájukból a tudományos intézmények és a természetvédelmi szervezetek is gazdagon merítenek, és együttműködésükre a kölcsönös hasznosság a jellemző. Ám azért szabadjon megkérdeznem: egy közismert – védett – rovarnak az ismert helyről történő tömeges begyűjtésében mi is a tudományos mozzanat? Megértem, hogy a legritkább állatból is el kell tenni egy bizonyító példányt. Legyen kettő, mert kell egy hím meg egy nőstény. Jó, legyen öt vagy tíz, mert hátha az egyiket megeszi a múzeumbogár. De milyen tudományos és erkölcsi érvvel menthető a hétszázadik példány megölése ugyanarról a helyről, ahol az adott fajról már eddig is tudtuk, hogy előfordul? Jól mutatnak a dobozban? El lehet adni külföldön, és a pénzből éhező családunk táplálható? Még elcserélni is nehéz a kollégákkal, hiszen ők is fogtak háromszázat ugyanott! Miben más ez a trófeavadászathoz, vagy az utolsó előtti tigris bőrének a kandalló előtti kiterítéséhez képest?

„Nem viheti kiállításra a gyűjteményét az, akinél védett rovarok is vannak!” Ez állandóan visszatérő probléma, például a Rovarászati Napok alkalmával is. A kérdést alaposabban meg kell beszélni, de meggyőződésem, hogy némi adminisztrációval (engedélyek beszerzésével) meg lehet találni a megoldást.

„Teljesen töröljék el a rovarok védettségét!” Fájdalom, de ez aligha következik be, főleg, ha komolyan vesszük az Európai Unióhoz való csatlakozásunkat. Európa, sőt az egész világ jogrendje másfelé halad, mégpedig a mind szélesebb körű védelem felé. Annak idején a honi zoológia és természetvédelem nagy sikerének számított, hogy gerinctelen állatok is felkerültek a védett fajok listájára. Semmi szükség a visszalépésre.

Végezetül még egy gyakran hallható érv: „A fajszintű védelem lehetetlenné teszi az amatőr gyűjtemények létrehozását, nem hagyja, hogy a fiatalok elsajátítsák a gyűjtéstechnikát, megkedveljék a rovarokat, és igazi rovarász válják belőlük. A magyar rovarászat kihalt.” Ha ez az aggodalom reális, miért nem történt ugyanez a madarászat terén? A madarak gyilkolászása ugyanis régóta tilos, ezért aztán madárgyűjteményeket sem lehet létrehozni. Mégis, a honi madarászok száma és aktivitása talán zuhanásszerűen csökkent? Ha nem, akkor miért lenne így a rovarászok körében? Ne feledkezzünk meg arról, hogy a rovarok fajszintű védelme az 1980-as években kezdődött, márpedig az igazán jelentős amatőr gyűjtemények gyarapodása azóta semmi sem vesztett a lendületéből (hiszen rengeteg a nem védett rovar). A fiatal rovarászok száma sem csökkent, sőt a Rovartani Társaság üléseinek közönségét és aktivitását figyelve mintha örvendetes növekedésnek lennénk tanúi. Az a fiatal, aki abba "nő bele", hogy a rovarok egy része védett, ezt fogja megszokni, és tevékenységét ennek fényében végzi. Nem lebecstülendő gyönyörűség egy szép és gazdag gyűjtemény összeállítása, de azért egy rovarász munkáját az is megkoronázza, ha az ő javaslatára lesz védett egy rovarfaj, vagy a rovarai révén egy terület. Hogy mást ne mondjak: a védett fajok listájának bővítésében fiatal amatőr rovarászok is részt vettek, mégpedig nagy lelkesedéssel és hozzáértéssel. Nincs veszve tehát semmi.

Merkl Ottó

MRT HÍREK

Választmányi ülés

A Magyar Rovartani Társaság (MRT) Választmányja és Vezetősége 2000. szeptember 15-én tartotta a soron következő választmányi ülését. A napirendi pontok között szerepelt a június 28.–július 3. között megrendezésre került torockói rovarász kirándulás kiadásainak elszámolása. A kiránduláson 22 MRT tagtársunk és 11 családtagja, valamint 17 vendég vett részt. A szállás és útiköltség terhelte a Kiadás rovatot, ami 636 240 Ft-ot tett ki. A Bevétel rovatot a résztvevők, a Szent István Egyetem és az MRT befizetései képezték, ez 640 783 Ft volt. A MRT tényleges hozzájárulása 177 600 Ft volt. A MRT a 2000. évben pályázat alapján az Országgyűlés költségvetési támogatásából 300 000 Ft-ot kapott. Ez 100 000 Ft-tal kevesebb, mint az 1999. évi támogatás, de összehasonlítva más hasonló egyesületek támogatásával, nincs okunk panaszra. Az APEH előzetes értesítése szerint az 1999. évi személyi jövedelemadó egy százalékából a tagtársaink és az MRT szimpatizánsai 277 512 Ft-ot ajánlottak fel Társaságunk részére. Felajánlásukat ezen az úton is köszönjük.

A MRT az elmúlt évi beveteleiből vásárolt egy új másológépet. Elhelyezéséről a Vezetőség tárgyalásokat folytat a lehetséges helyszínekről. Reméljük, hogy sikerül olyan helyiséget találni, ahol a másológéphez a társaságunk tagjai is hozzáérhetnek. A másológép nagy segítséget jelent a Rovarász Híradó előállításában, valamint a MRT ügyintézésében.

A MRT Választmányja határozatot hozott a novemberi Rovarászati Napokra beadott, a gyűjteményekben szereplő védett rovarfajokkal kapcsolatban. Egyetértettünk abban, hogy a hatályos idevonatkozó természetvédelmi törvényt be kell tartani és tartatni a kiállítókkal. Ezért nem kerülhetnek kiállításra 1982 után gyűjtött, a természetvédelmi törvényben meghatározott rovarok példányai. Kivételt csak azok a tagtársaink kaphatnak, akiknek érvényes engedélyük van a kiállításra a Természetvédelmi Hatóságtól. Nem vonatkozik a határozat az MRT tagjainak 1982 előtt gyűjtött, továbbá azon külföldi országokban gyűjtött rovaranyagra, amelyek országokban a bemutatott fajok nem védettek, bár idehaza védelmet élveznek. Semmiképpen sem állíthatók ki a Washingtoni Egyezményben felsorolt rovarfajok. (R1)

KIÁLLÍTÁSOK

Milleneumi rovarkiállítás Vászolyon

A „Vászolyi Nyár 2000” kulturális hetek rendezvénysorozata keretében immár ötödik alkalommal rendeztünk rovarkiállítást Vászolyban július 25.–augusztus 20. között. Az ezeréves történelmi múlt-ra visszatekintő szép, virágos, balaton-felvidéki kis falucskában a rovarkiállítás ma már hagyomány, melyet a Magyar Rovartani Társaság is magának vállalhat. Megrendezését a Társaság anyagilag is támogatta, résztvevői pedig: Balásházy Mária, Fábrián György, Gaskó Kálmán, dr. Jenser Gábor, Kovács Tibor, Kutasi Csaba, dr. Marosi Pál, dr. Medvegy Mihály, dr. Merkl Ottó, dr. Mészáros Zoltán, Nádai László, Retezár Imre, Rozner István, Szalóki Dezso, Székely Kálmán, dr. Szél Győző és Végh László – valamennyien a Magyar Rovartani Társaság tagjai. A kiállítást dr. Jenser Gábor nyitotta meg, szépszámu közönség, köztük több tagtársunk jelenlétében. A kiállítás az idén is nagy siker volt, melyet dr. Merkl Ottó úgy jegyzett be a vendéglönyvből, hogy „minden idők legszebb vászolyi kiállítását” látta. A Társaság által rendelkezésünkre bocsátott pénzből az egyes rovarrendeket ismertető, valamint a rovarokkal, rovarászattal, a természetvédelemmel összefüggő, nagyméretű és színes fotókkal ellátott ismeretterjesztő táblákat, valamint a kiállítást propagáló Székely Kálmán tervezte felüles plakátokat készítettünk. A kiállítás megtekintő mintegy nyolcezer látogató, melynek jelentős része évek óta visszatérő vendég, olyan különlegességeket láthatott többek között, mint dr. Medvegy Mihály „Bogár-világ-térkép”, dr. Szél Győző „Repülő bogarak” című, valamint Kovács Tibor „cincér-rágásképek” összeállítását. A kiállítást sok tagtársunk is megtekintette, de megtestesítették a hazánkban tartott nemzetközi neuropatológus szimpózium résztvevői is dr. Sziráki György és dr. Szentkirályi Ferenc vezetésével, akik elismeréssel nyilatkoztak a látottakról, majd hangulatos pincészeren vettek részt a vászolyi szőlőhegyen.

Meg kell jegyeznem azonban, hogy a kiállítás még sikeresebb és főleg teljesebb lehetett volna, ha még több tagtársunk vette volna a fáradságot, hogy kiállítási anyagot állítson össze, illetve, ha egyesek ígéretük ellenére nem maradtak távol. A kulturális rendezvénysorozatot szervező „Vászoly Fennmaradásáért Közalapítvány” és a község önkormányzata